

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXII Міжнародної
науково-практичної конференції
(26–27 лютого 2026 р., м. Харків)**

Харків 2026

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якова Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Академія в Бидгощі (Польща)

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXII Міжнародної
науково-практичної конференції
(26–27 лютого 2026 р., м. Харків)

Електронне видання

Харків
2026

УДК [37:001]«20»

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного
педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 6 від 17.06.2026 р.)*

Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць учасників
XXII Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 лютого 2026 р., м. Харків)
[Електронне видання] / за наук. ред. К. Юр'євої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2026.
971 с.

Мови видання: українська, англійська, грузинська, польська

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти.
Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст публікацій,
достовірність інформації і даних, коректність цитування та посилань, дотримання норм академічної доброчесності
несуть автори.

Організаційний комітет конференції:

Юрій БОЙЧУК – голова організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України,
ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Світлана БЕРЕЖНА – заступник голови організаційного комітету, доктор філософських наук, професор,
проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Майя БОЛКВАДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор департаменту педагогічних наук
Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Людмила ГАВРІЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, незалежний дослідник (Аахен, Німеччина)

Микола ДАНИЛЮК – доктор філософії з педагогіки, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Далі ДОБОРДЖГІНІДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор Департаменту європейських студій
Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Владімір КАРАПЕТЯН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної
психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Алла СОКОЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Лела ТАВДГІРІДЗЕ – доктор педагогічних наук, професор, професор департаменту педагогіки Батумського
державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Марина ТКАЧЕНКО – кандидат педагогічних наук, доцент, координатор наукової роботи факультету мистецтв
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Володимир ФОМІН – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського
національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Нато ШЕРОЗІЯ – доктор педагогічних наук, асоційований професор департаменту педагогічних наук
Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Катерина ЮР'ЄВА – заступник голови, вчений секретар організаційного комітету, доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олександра ЯНКОВИЧ – доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та
початкової освіти Куявсько-Поморської Академії (Бидгощ, Польща)

[Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Редакційна колегія:

Катерина ЮР'ЄВА – науковий редактор, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Далі ДОБОРДЖГІНІДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор Департаменту європейських студій Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Володимир КАРАПЕТЯН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Аліна КРИВОБОКОВА – редактор редакційно-видавничого відділу Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Тамар МІКЕЛАДЗЕ – доктор педагогічних наук, асоційований професор, завідувач департаменту освітніх наук, Телавський державний університет імені Якова Гогобашвілі (Телаві, Грузія)

Алла СОКОЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Володимир ФОМІН – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олена ШАПОВАЛОВА – начальник редакційно-видавничого відділу Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олександра ЯНКОВИЧ – доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Куявсько-Поморської Академії (Бидгощ, Польща)

ЗМІСТ

Зміст	4
НАУКА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО В ЧАСИ ВІЙНИ ТА В МОДЕЛЯХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	12
Атрохов А. Взаємодія оборонного та цивільного наукових секторів: синергетична роль Національної ради України з питань розвитку науки і технологій та Національного фонду досліджень України в системі воєнно-наукових досліджень Міністерства оборони України.....	13
Батаєва К., Батаєва О. Тривале онлайн-навчання та кар'єрні очікування студентів-вокалістів під час війни	16
Бідюк Д. Професійна незламність педагогів-хореографів у воєнний час: освітні, психологічні та кроскультурні виміри	18
Близнюк Т., Торгашева К. Вплив війни та повоєнного стану на дизайн логотипів.....	21
Бородіна О., Шевченко О. Роль фізичної культури у формуванні культури безпеки життєдіяльності молоді в умовах воєнних ризиків.....	24
Василенко О. Основні підходи до вивчення стресу та толерантності до невизначеності в умовах кризового періоду: теоретичний аспект	27
Внукова Н. Значення наукової діяльності при дистанційній формі вищої освіти рівня магістр.....	32
Kinas I. Emotional intelligence as a factor of psychological resilience of higher education students of various specialties in conditions of martial law	34
Красильникова І., Глуханюк В. Методологічні аспекти формування інформаційно-культурної безпеки України засобами мистецької освіти в умовах війни	37
Кузнichenko О., Узун А. Міжнародна система захисту прав людини в умовах війни та повоєнного відновлення....	40
Лебедик Л. Психологічний супровід розвитку дитини раннього та дошкільного віку як технологія роботи практичного психолога в часи війни та в моделях повоєнного відновлення	43
Левицький В. Культура як інструмент спротиву під час війни	49
Марущак О., Будикіна Б. Декоративно-ужиткове мистецтво як засіб підтримки ментального здоров'я здобувачів освіти в контексті травмоінформованого підходу	52
Переверзєва О. Музикотерапія у кризових ситуаціях сьогодення.....	59
Семеновський А. Адаптація міжнародних програм співпраці у процесі формування інклюзивного міського простору в Україні	61
Сеньовська Н., Скуратко Т. «Уроки людяності» Олени Хмельницької: методика формування ціннісних орієнтацій сучасних українців.....	64
Сіньова Л. Зміни державної допомоги при народженні дитини у 2026 році	67
Сокур О., Клименко О. Бібліотечна мережа Національної академії наук під час війни за незалежність України .72	
Сторожук О., Сторожук І. Актуальні питання розвитку освіти і науки у повоєнній Україні крізь призму новітнього менеджменту в епоху штучного інтелекту.....	79
Стрельников В. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти як перспективний напрямок діяльності Академії неперервної освіти в часи війни та в моделях повоєнного відновлення	84
Чайковська Г. Роль освіти у забезпеченні сталого розвитку суспільства в умовах війни.....	89
Чуб І. Концептуальні засади національної стійкості Нідерландів.....	93
Шершньова О. Культура мовлення як чинник національної стійкості в умовах війни та повоєнного відновлення України	96
Шершова Т. Концертна діяльність під час війни: між арт-терапією та культурною дипломатією	102
Шимкова І., Цвілик С. Цифровізація музейних фондів як засіб превентивного збереження культурного коду України.....	107
Янкович О., Кузьма І. Попередження «синдрому дефіциту природи» у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в умовах сучасних суспільних викликів	113
ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ОСВІТИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	116
Богашко О., Богашко І. Європейський вектор модернізації системи розвитку кадрового потенціалу публічної служби	117

Darmofal E. The greening of higher education as a vector for European integration and the implementation of the sustainable development goals.....	126
Коноваленко Т. Синергія міжнародної співпраці у розбудові Європейського простору вищої освіти	129
Крутько І. Трансформація моделі професійної підготовки вчителя в умовах європейської інтеграції від предметоцентризму до рефлексивної професійності	135
Lemberskyi O. The role of the English language in the integration of the educational and scientific space	137
Лотфі Гаруді Г. Білінгвальна освіта вчителя як засіб інтеграції національної системи освіти до Європейського освітнього простору.....	139
Мирошниченко М. Європейські вектори професійної підготовки керівників оркестрових колективів у системі вищої педагогічної освіти	141
Осипова Н., Євтухова Т. Роль позашкільної освіти у формуванні медіаграмотності українських дітей-переселенців у Литві	146
Підлужна О. Реформування вищої освіти України в умовах євроінтеграції: стратегічні пріоритети системної модернізації	152
Тарасенко Г. Роль культурного діалогу європейської та східної систем освіти в екологізації суспільного мислення	156
Умрихіна І. Гармонізація методів професійної підготовки фахівців зв'язку із вимогами Європейського освітнього простору	159
ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	161
Гарашук О., Анісімов В. Фундаменталізація вищої освіти України в умовах розвитку інформаційно-цифрових технологій	162
Dobryden O. Comparative approach as a methodological basis of socio-philosophical research into the peculiarities of health preservation in consumer society.....	165
Іскерський І. Наукові підходи до дослідження компетентності у часі майбутніх фахівців соціономічних професій	167
Кіблик Д. Філософський вимір сучасних наукових досліджень: епістемологічні та аксіологічні виклики	171
Сас Н. Самоізоляція та «безперервна концентрація» як засоби появи нових ідей	173
Сікорська І. Філософсько-правовий аспект соціальної відповідальності в діяльності фахівця соціальної сфери	176
Ящишина І. Наукові дослідження у проєктній діяльності.....	179
СИСТЕМА ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ І МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В ТЕХНІЧНИХ НАУКАХ, НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ	182
Batyuk L., Masych V. Experimental and descriptive approaches to STEM education in physics: a comparative analysis of the USA and Ukraine	183
Бігун О. Агрогенна та воєнно-техногенна деградація фізичних властивостей орних ґрунтів України	186
Буднік С. Зміна акцентів при формуванні структурного простору населених місць та територій землекористування через кліматичні виклики	189
Кузнєцов П., Бедункова О. Атрибуція впливу важких металів на порушення біогеохімічних циклів вуглецю, азоту та фосфору	191
Пюрко О., Арабаджи-Тіпенко Л. Трансформаційні тенденції розвитку медико-біологічних і природничих наук у сучасному цифровому просторі	195
Ромашко І., Кутельмах А. Методологія та стандартизація досліджень у харчових технологіях: харчові добавки в м'ясних системах.....	198
СИСТЕМА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В СУСПІЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ НАУКАХ І НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ	200
Балан В. Fuzzy SWOT-аналіз у формуванні стратегій підприємства	201
Бицюра Ю. Нераціональна поведінка споживачів: сутність, причини, методологія дослідження.....	205
Будякова О. Методологічні основи дослідження біоекономіки	211
Васильєв С. Мультиплікативний ефект у сфері судочинства: постановка проблеми	217
Верховод І. Екосистема соціального середовища: теоретико-методологічні засади та еволюція концептуальних підходів.....	221
Возняк О. Професійна підготовка майбутніх юристів до захисту прав інтелектуальної власності в ІТ галузі.....	226
Даниленко О., Литвин К. Методичні підходи до визначення потреби в персоналі в умовах трансформації ринку праці	228
Жибер Т. Кібернетичний підхід у дослідженні управління публічними фінансами	230

Кондратенко В. Методологія дослідження адміністративно-правових засобів забезпечення прав людини і громадянина	232
Корват О. Методи дослідження правового забезпечення у державному регулюванні економіки.....	235
Микитенко В. Інституційна резистентність і архітектоніка гібридного сценарію повоєнного розвитку: методологічний вимір	237
Микитенко В., Шелудько Н. Демографічно-трудова атрофія та її вплив на процеси розвитку: методологічні аспекти.....	240
Міняйло А., Міняйло Н., Дмитренко Л. Вплив на довкілля викидів шкідливих речовин, пов'язаних з концентрацією, переміщенням і розташуванням російських збройних сил	244
Нікішина О. Методологічні положення діагностики динаміки систем агропромислових ринків в умовах загроз ..	248
Осадчий М. Методи оцінки економічної ефективності інвестицій у транспортну інфраструктуру: приклад морських портів	254
Полесов С. Стан дослідження проблеми соціальної держави Україна.....	257
Ryabokon I. Methodological basis for formation of socially oriented digital HR ecosystems in the post-war period.....	261
Швайка Д. Методологічні засади класифікації адміністративно-правових процедур взаємодії суб'єктів публічної влади й громадян у вітчизняній безпековій сфері	263
Швиденко Д. Правовий статус третіх осіб у договорах корпоративного типу	266
Шиманський Є. Конституційний контроль як механізм захисту конституційного ладу	271
Шипоша Алла. Формування самостійного інституту нотаріату в Західній Європі в умовах Нового часу.....	273
Шипоша Артем. Давньоримська політико-правова традиція в осмисленні концепції справедливої війни (Цицерон, Юлій Цезар, Тацит, Сенека, Марк Аврелій)	275

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПЕДАГОГІЦІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

І НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ

Андрусик А. Особливості правової підготовки учнів закладів професійно-технічної освіти.....	279
Бабовал Н. Ефективні освітні інструменти в професійній діяльності сучасного педагога.....	281
Баратюк А. Зв'язок емоційного стану та відчуття присутності у віртуальній реальності	284
Білан Н. Методологічні орієнтири іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти.....	290
Білик В., Ялліна В. Сторітелінг як засіб формування емоційно-ціннісного ставлення до педагогічної діяльності.....	296
Бондар В. Методологічний інструментарій діагностики здоров'язбережувальної компетентності учнів з особливими освітніми потребами	299
Бопко І. Особливості іншомовної підготовки майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти.....	302
Васильєва О., Янсун Ю. Професійна майстерність вчителя музичного мистецтва у вимірі акмеологічного підходу: роль музично-інструментальної підготовки	306
Велічко Г. Девікімізація як фактор збереження і підтримання ментального здоров'я особистості.....	312
Вертелецька В., Співак Л. Методологічні засади дослідження ресурсів посттравматичного зростання в умовах воєнного стану.....	314
Воровка М. Формування здоров'язбережувальної компетентності дорослих у системі освіти: педагогічні умови.....	317
Гальчич І. Педагогічні умови формування медіаційних навичок майбутніх соціальних працівників у процесі практичної підготовки	319
Герасименко Л. Методологія дослідження особистості підлітків з проявами невротизації у психологічному спектрі.....	323
Дичук Т. Форми інтеграції знань учнів з інформатики та гуманітарних дисциплін у закладах професійно-технічної освіти	329
Дідик Н., Березенко М. Корекція пам'яті молодших школярів засобами мнемотехніки	331
Дідик Н., Дриль Д. Дослідження стресостійкості вихованців ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою	333
Дороніна Т., Побоча Т. Методологічна реконструкція як спосіб історико-педагогічного пізнання освітніх трансформацій.....	336
Калюжка Н. Структурні компоненти комунікативно-цифрової компетентності в контексті гібридного навчання майбутніх учителів початкової школи.....	339
Когут І. Можливості моделювання процесу формування загальних компетентностей майбутніх бакалаврів права.....	343

Кожевникова А. Партнерство та інноваційна культура як стратегічні засади викладання вибіркового компоненту «освітній менеджмент» для здобувачів III рівня вищої освіти	345
Косс В. Психологічна підтримка та розвиток професійної стійкості фахівців сектору безпеки і оборони України	348
Кравченко В. Проблемно-орієнтоване навчання в системі вищої освіти: структура і педагогічні принципи.....	351
Красницький В. Шляхи формування проблемно-пошукової компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх молодших бакалаврів комп'ютерних наук.....	354
Кривобок К., Виноградська А. Психологічні механізми формування лідерства та адаптації персоналу в кризових умовах воєнного часу: емоційний інтелект як ключовий ресурс.....	356
Кругленко Л. Методологічні орієнтири компаративних досліджень у педагогіці	361
Lemberskyi O. Research methods for pedagogy	363
Листопад О., Листопад Н. Порівняльно-педагогічний підхід як метод дослідження європейських освітніх практик.....	366
Лобачова І. Компетентнісний підхід до викладання англійської мови в початковій школі засобами цифрових технологій.....	372
Мардарова І., Гуданич Н. Методологічні аспекти підготовки студентів до валеолого-педагогічної діяльності в закладах дошкільної освіти	375
Метко А. Умови і методи розвитку творчого мислення студентів на заняттях з художнього проектування	381
Mikeladze T. How has AI been researched and implemented in education in Georgia? (Literature review).....	384
Modebadze N., Nakhutsrishvili N., Dzumukashvili S., Mikeladze T., Gigauri A., Gabashvili N. Exploring project-based learning at the primary level: a case of Georgian primary schools.....	387
Овчаренко О. Інтегративна методологія дослідження гендерного аспекту шкільної освіти в Україні	392
Огнева А. Система методів дослідження соціального інтелекту студентів ІТ-спеціальностей	394
Осадчий М. Розвиток професійної мотивації у студентів економічних спеціальностей: сучасні методи дослідження та практичні рекомендації	396
Пивоваров О. Використання кейс-методу у дистанційній формі освіти	399
Радченя І., Храброва А. Екологічне виховання молодших школярів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ»	402
Самойленко Н. Цифрова трансформація методології формування педагогічного професіоналізму: від традиційних моделей до адаптивного навчання.....	404
Слободенюк О. Ідеї рівного доступу до навчання як об'єкт педагогічного дослідження.....	407
Соколова А., Штанкевська Т. Поняття «мистецький проєкт» у мистецько-педагогічному дискурсі.....	409
Стрілець О., Генесіран М. Образотворче мистецтво як чинник духовно-морального розвитку української молоді.....	416
Федюніна О. Інноваційні методи дослідження ціннісного компоненту підготовки сучасного вчителя-філолога ..	420
Христова Т., Пюрко В. Трансформація фізкультурної освіти в умовах цифровізації та суспільних викликів	425
Чайка Т. Інтерактивна модель організації навчальної практики з фінансового обліку у фаховій передвищій освіті	428
Шепілев Д. Кластеризація дидактичних підходів у підготовці вчителів інформатики до іммерсивних технологій..	430
Шквир О. Методи педагогічного дослідження в роботі вчителя сучасної початкової школи.....	432
Юр'єва К., Божко Д. Народні ударні та шумові інструменти на уроках музичного мистецтва в школі.....	435
СИСТЕМА МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ, ГРОМАДЯНСЬКОЇ, МІЖКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ТА ВОЄННО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	442
Ємельяненко Г., Абизова Л. Методологія філософії освіти і права у вихованні національної ідентичності.....	443
Zubitashvili T. Modern challenges of military tourism in Georgia	445
Костинюк В. Структурні компоненти та критерії сформованості національної самосвідомості студентської молоді	451
Lekiasvili D., Zubitashvili T. How did military medicine develop and what connection might it have with military tourism	453
Морозов О. Оцінювання якості підготовки військових фахівців на основі компетентнісної моделі	456
Морозов О. Удосконалення підготовки здобувачів освітнього ступеня доктора філософії в ад'юнктурі ВВНЗ	459
Навроцька О. Роль громадських організацій у самореалізації жінок	461
Олійник Л., Аксанов Т., Гнесь Б. Управління якістю вищої та професійної військової освіти: педагогічний вимір проблеми.....	466
Приполова Л. Окремі аспекти оптимізації наукової та науково-технічної діяльності у сфері оборони України....	472
Сіньова Л. Державна політика у сфері соціального захисту ветеранів та членів їх сімей.....	475

Старжець В. Активні методи навчання як ефективний чинник формування громадянської компетентності учнів	478
Тушева В. Міжкультурна освіта у мистецькій проєкції	481

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В МОВОЗНАВСТВІ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ І НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ

484

Вялих І. Методологічні засади дослідження мови в сучасній лінгвістичній науці	485
Калінер Ю. Дискурсивні стратегії маніпулятивного впливу та механізми їх деконструкції	488
Kozii O. Using AI learning a foreign language for professional purposes.....	490
Konovchenko O. Integrative methods of text analysis within the paradigm of cognitive-discursive linguistics.....	492
Насакіна С. Сучасна фразеологія в Україні та світі: методологічний інструментарій	495
Ніколаєску Е. Інструментарій дослідження енантіосемії.....	497
Турчанінова Д. Корпусні та лінгвостатистичні методи у дослідженні китайської мовної системи	499
Фірсова І. Кероване вивчення мови в контексті когнітивного підходу до навчання іноземних мов	502
Зимомря М., Якубовська М. Формування національної ідентичності як основа феномену життєстійкості: на прикладі поезій Олекси Бика	505

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ

ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ. НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ

513

Абизова Л., Ємельяненко Г., Ківін О. Методологічні зрушення в сучасних соціально-філософських дослідженнях	514
Blyznyuk T., Mandrykova M. Features of the creation of the still life series “rural motifs” in graphics and mixed techniques	517
Винничук С. Потенціал інноваційних технологій у формуванні рефлексивної компетентності здобувачів вищої освіти	520
Гадинко О. Історична хронологія та генеалогія як засіб пізнання минулого краю (на прикладі міста Сторожинець у XV–XX століттях: загальний огляд).....	526
Kebadze M. Modern scientific research methodology on the example of Georgia: perspectives for integrated development of education and tourism	531
Ківін О. Методологічні засади дослідження дискурсу ідентичності	537
Колодяжний М. Діалектичний закон взаємного переходу кількісних і якісних змін як методологічний базис кримінологічної комплексності	539
Кусков М. Художнє дослідження та концепція мистецтва як виробництва знання	542
Maistrenko O. Methodological principles of developing territorial community identity: art history and design analysis .	544
Мартинюк А. Становлення категоріальної сутності диригентсько-хорової педагогіки як галузі наукового пізнання	547
Мартинюк Т. Українська музична культура XIX століття в контексті процесів національного відродження.....	553
Миронець Н. Генеалогічні дослідження як інструмент вивчення соціальної пам'яті та родової ідентичності	559
Семерніна І. Специфіка методичної роботи концертмейстера на заняттях з постановки голосу в педагогічному університеті	561
Чаєнкова О. Сучасні методи викладання лексики у технічних ЗВО	565

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАУЦІ, ОСВІТІ, МИСТЕЦТВІ

569

Апшай М. Цифровізація юридичної освіти у фахових коледжах: роль технологій штучного інтелекту	570
Бондар Ю. Цифрові комунікаційні платформи та їх роль у стратегічному менеджменті репутації.....	573
Бородавка О., Бондаренко Н. Цифрові технології та штучний інтелект у дошкільній освіті.....	576
Бондаренко Р., Єфременко А. Edutainment для фізичного виховання та спорту	578
Halushchak O. Use of case method in training of specialists in economic specialties.....	582
Герасимів З. Цифрові трансформації у професійній підготовці фахівців сфери туризму	584
Грех А. Принципи інтегративного навчання інформатики у закладах загальної середньої освіти.....	588
Гришко С., Левада О., Непша О. Використання цифрових технологій у навчанні географії (на прикладі платформи LearningApps)	591
Держило Ю. Особливості розвитку педагогічної компетентності викладачів ІТ-технологій у закладах вищої освіти	594

Dmytrenko Y. Methodological aspects of integrating artificial intelligence into Ukrainian language instruction at a technical university: a case study of the National Aerospace University "Kharkiv Aviation Institute"	596
Душкін С. Імітаційне моделювання кліматичної політики: реалізація командного кейс-методу в умовах віртуальної аудиторії.....	600
Карабін О. Інтеграція технологій штучного інтелекту у формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики в системі неперервної освіти	606
Кібаленко В. Розвиток ініціативності та креативності майбутніх педагогів у процесі використання AR і VR.....	611
Ковтанюк І. Оцифрування документів у хмарних сервісах як складова цифровізації інформаційних процесів (на прикладі Google Workspace).....	614
Кодола Р. Використання штучного інтелекту для формування професійно орієнтованої англомовної компетентності курсантів	617
Колгатіна Л., Коляда А. Формування самоосвітніх умінь учнів засобами штучного інтелекту в контексті таксономії Блума	619
Королєвська Т. Особливості роботи концертмейстера над вокальними вправами з постановки голосу майбутнього вчителя музики в умовах цифрового навчання	624
Крикавський О. Особливості впровадження технологій штучного інтелекту в позашкільній освіті (з досвіду роботи керівників гуртків бродівського центру науково-технічної творчості учнівської молоді).....	627
Кузнichenko О., Довга К. Штучний інтелект у трудових відносинах: правове регулювання, переваги та виклики.....	630
Levkin D. Problems and prospects for the application of information technologies in higher education in Ukraine	633
Levkovets N. Implementing artificial intelligence for the optimization of accounting and analytical processes.....	635
Li Yabin. The application of digital technology and artificial intelligence in education and art fields	637
Livenko A. Digital technologies, artificial intelligence, and investment in the development of modern education.....	641
Лісецька І., Левко В., Йосипенко Л. Цифрова трансформація освітнього середовища ІФНМУ	644
Матвєєва І. Особливості організації інклюзивного навчання та соціальної інтеграції в закладах позашкільної освіти із використанням інструментів штучного інтелекту	647
Медведева М. Цифрові платформи та сервіси як засіб методичної підтримки STEAM-підготовки майбутніх учителів	649
Михайлицька О., Лучка І., Олійник Х., Пітула В. Вплив штучного інтелекту на методологію наукових досліджень у харчовій галузі	652
Муртазієв Е., Христовой Д. Цифрові технології та штучний інтелект як інструменти підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти в умовах трансформації освітнього простору	655
Негребецький В. Відеоспостереження як метод дослідження в превентивній поліцейській діяльності	658
Нешко С., Зроднікова К., Єгоркіна Д. Цифрові технології в освіті: нові перспективи і нові виклики	660
Остапівська І. Роль культури інформаційної діяльності у математичній підготовці майбутніх учителів початкових класів	662
Петрусь О., Ліпкевич О. Особливості використання інструментів штучного інтелекту Notebook LM в умовах змішаного навчання студентів фахового педагогічного коледжу	668
Радюк В. Медіаграмотність як складова професійної підготовки майбутнього вчителя в умовах цифровізації... ..	674
Сахацька О. Ризики заборони ШІ в освітньому процесі: чому студентам потрібна ШІ-освіта	677
Смірнова О. Практичний досвід інтеграції інструментів штучного інтелекту у процес навчання англійської мови майбутніх офіцерів	681
Соловей І. Цифрова трансформація інтелектуальної та творчої діяльності: роль штучного інтелекту	683
Степанюк А. Штучний інтелект: виклики для природничої освіти.....	688
Стовба Т., Бондаренко Д. Цифровий простір як мейнстрім підготовки судових офіцерів до безпечних та екологічних морських перевезень.....	691
Сторожук О., Заярнюк О., Скібіцький О., Величко Д. Цифрові комунікації і корпоративна освіта як синергійна сила розвитку консалтингу у публічному управлінні	696
Терменжи О. Тріада СЗ у системі підготовки педагогів в умовах цифрової трансформації освіти.....	702
Тимошук О. Дидактична трансформація формування радіаційної грамотності в умовах інтеграції штучного інтелекту в цифрове освітнє середовище.....	705
Тітова Л. Можливості платформи Promova у формуванні іншомовної компетентності здобувачів вищої освіти ..	709
Khallo O. Use of digital technologies in the process of training future doctors.....	712
Tsotniashvili Z. Methodological challenges of integrating GenAI into media coverage of armed conflicts: ethical and practical dimensions	715
Чинченко С. Адміністративно-правове регулювання ризиків використання штучного інтелекту в освітній та науковій сферах.....	721

Швець А. Інтелектуалізація логістичних процесів: глобальні тренди та досвід впровадження ШІ-технологій	723
Шишкарьова О. Штучний інтелект та цифрові технології як каталізатор трансформаційних процесів у науці та освіті	726
Шленьова М. Using AI chatbots to organize independent study for future LIS specialists at a technical university	728
Ялова А. Персоналізація навчання англійської мови засобами ШІ: адаптивні завдання для розвитку міжкультурної компетентності	734
ПЕРШІ КРОКИ В НАУЦІ	736
Від Організаційного комітету	737
Антипенко М., Вайда Т. Методи навчання та виховання здобувачів вищої освіти в системі базової загальної середньої підготовки (на прикладі закладу вищої освіти МВС України)	738
Антонюк А., Бєлова О. Шляхи формування лексичної системності у дітей старшого дошкільного віку через мнестичні функції	745
Апшай В., Чередник Л. Забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти України та ЄС	750
Бабенко О. Нейропсихологічні механізми музичного мистецтва як чинника формування резильєнтності особистості в умовах війни та повоєнного відновлення	753
Бєлова Р., Калинюк Т. Функційність мовлення та метакогнітивні механізми формування умінь читання іноземною мовою	756
Вегера О., Бєлова О. Вплив психолого-педагогічних чинників на розвиток зв'язного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення	761
Ворожейкіна В., Бєлова О. Науково-теоретична площина вивчення зорової перцепції у дітей з порушеннями мовлення	765
Галушак А., Лень А. Цифрові освітні середовища і генеративні інструменти штучного інтелекту як засіб гейміфікації навчання	769
Голубок М., Остапівська І. Використання засобів штучного інтелекту в сучасній початковій освіті	772
Гусар В. Розвиток soft skills у структурі професійної ідентичності та психологічної безпеки фахівця	775
Гуцалюк Т. Періодизація розвитку технологій формування критичного мислення в початкових школах України (1985–2025)	777
Dzamakashvili T., Gigilashvili A., Kabadze M. The Lost Generation and the education crisis after World War I	780
Дишко С., Бєлова О. Науково-теоретичний погляд на проблему розвитку зорової уваги у дітей молодшого шкільного віку	783
Дубина М., Свиріпа Л. Сторітелінг на заняттях української мови як засіб розвитку комунікативної компетенції сучасних здобувачів освіти	788
Єрмолаєв А., Чередник Л. Підвищення ефективності освітнього процесу в закладах вищої освіти як проблема сьогодення	793
Завінська А., Чайковська Г. Інтеграція принципів сталого розвитку в освітню діяльність закладів дошкільної освіти	795
Задорожна К., Тулученко Г. Методика трансформації олімпіадних задач з математики в дослідницькі проекти студентів	799
Клівець В., Іваннікова О. Правописна компетентність як фундамент професійної впевненості та риторичної свободи майбутнього педагога	805
Клюшніченко Д., Артеменко Л. Методи дослідження споживчої поведінки в умовах цифрової економіки	808
Ковалів Ю., Мазурак О., Мазурак Р. Управління відходами та екологічна поведінка суспільства	811
Когут А. Поняття гуманності та її значення у становленні молодших школярів	815
Кожевник С. Формування критичного мислення у студентів мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти	818
Козак М., Петрусь О. Технологія емоджі як засіб формування емоційного інтелекту на уроках англійської мови в початковій школі	820
Кривошея К., Світлична Н. Особливості емоційної сфери здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану ...	826
Кучер Д., Бєлова О. Науково-теоретичний погляд на проблему аналітичного мислення у здобувачів початкової освіти	829
Ляшенко О., Тищенко В. Штучний інтелект у сфері фізичного виховання та спорту: від технологічної революції до антропоцентричного симбіозу	834
Maisuradze R. Key challenges of legal regulation of artificial intelligence in the modern world	838
Маляр А., Бєлова О. Теоретичні основи вивчення пам'яті у здобувачів початкової освіти з порушеннями мовлення	842
Мельничук Х. Аналіз природної мови у психологічних дослідженнях: перспективи й обмеження	846

Nazghaidze S., Maisuradze S., Tkavadze A., Kebabze M. Cultural memory and education: historical dimensions and modern interpretations.....	853
Нестеренко А., Соколенко Д., Цимбал Н. Інтеграція БПЛА у транспортно-логістичні системи України.....	857
Неткал А. Лінгвостилістичні параметри дослідження художнього дискурсу	863
Ніколайчук А., Мілевська О. Порівняльна характеристика різних видів фонематичного аналізу у дошкільників з загальним недорозвитком мовлення.....	866
Ніколішина Д., Бєлова О. Науково-теоретичний погляд з розвитку логічного мислення в дітей з порушеннями мовлення.....	872
Павленко Л. Методи попередження та профілактики професійної деформації вчителів	876
Павлова О., Вайда Т. Методи, прийоми та способи формування військових і національно-патріотичних якостей студентів у процесі їх базової загальновійськової підготовки.....	879
Перекотієнко О. Теоретичні засади використання декламування для формування емоційно-комунікативної компетентності здобувачів початкової освіти	885
Правник Д., Бєлова О. Науково-теоретичне висвітлення проблеми розвитку пам'яті у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення	887
Прилуцька Т. Дидактичний потенціал технологій штучного інтелекту у підвищенні навчальної мотивації учнів під час вивчення історії та географії у ЗЗСО.....	891
Проценко О., Кирєєва І. Специфіка сучасних міжбюджетних відносин.....	897
Sabanadze I., Chikadze T., Kebabze G., Kebabze M. Istorical heritage and tourism education: integrating culture, history, and school learning	899
Сарбей С., Кирєєва І. Питання визначення банківських ресурсів	903
Ситник В., Світлична Н. Емоційне вигорання як показник порушення ментального здоров'я працівників сфери освіти	905
Сіренко К. Дизайн емпіричного дослідження проблеми зниження проявів фрустрованості здобувачів вищої освіти в процесі застосування адаптивних копінг-стратегій.....	908
Сіренко М. Феномен хронічного стресу в українському суспільстві: психологічні ефекти та механізми відновлення ментального здоров'я	912
Скибінська А., Чайковська Г. Дидактична гра як засіб реалізації цілей сталого розвитку в закладі дошкільної освіти	914
Слищенко І. Мобільні технології як засіб формування навчальної мотивації здобувачів початкової освіти.....	919
Смаль О., Пастушак Т. Потенціал корпусних технологій в галузі мовознавства та літературознавства.....	921
Соколенко Д., Ярова Д., Іваненко Л. Використання штучного інтелекту в управлінні ланцюгами постачання... ..	926
Соловей С., Кириченко Ю. Поняття «фінансова стійкість банку» та фактори, що на неї впливають	931
Твердохліб О., Лень А. Методичні аспекти навчання учнів основам проєктування інформаційних систем із використанням елементів UML.....	934
Тоценко А., Грицук Ю. Розробка структури бази даних багатомовного словника фразеологічних одиниць	938
Усата А., Мілевська О. До проблеми дослідження синтаксичних умінь у дошкільників з порушеннями мовлення.....	944
Фіньк Є. Психолого-педагогічні умови адаптації першокласників до навчання у школі.....	948
Чехичин А., Кириченко Ю. Проблеми розвитку страхового ринку в Україні.....	951
Чирук Т., Остапівська І. Особливості інформаційної діяльності сучасних здобувачів початкової освіти	954
Чуба П., Бєлова О. Науково-теоретичний аналіз вивчення ейдетичної пам'яті в дітей з порушеннями мовлення.....	957
Щербакова Ю., Бєлова О. Аудитивна класифікація предметів дітьми старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	961
Яценко С., Бєлова О. Дескрипція словесно-логічного мислення здобувачів освіти початкових класів з порушеннями мовлення.....	966

НАУКА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО В ЧАСИ ВІЙНИ ТА В МОДЕЛЯХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Олена ФЕДЮНІНА

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
асистент кафедри української філології та зарубіжної літератури,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНОГО КОМПОНЕНТУ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

Анотація. У статті розглянуто інноваційні методи дослідження ціннісного компоненту підготовки сучасного вчителя-філолога в умовах трансформації освітнього простору та посилення аксіологічного виміру професійної педагогічної освіти. Обґрунтовано актуальність вивчення ціннісних орієнтацій майбутніх учителів як ключового чинника формування їхньої професійної ідентичності, педагогічної культури та готовності до реалізації гуманістично зорієнтованої освітньої практики. Проаналізовано потенціал якісних і змішаних методів дослідження, зокрема аксіологічного моделювання, рефлексивних практик, нарративного аналізу, кейс-методу, цифрових інструментів збору та інтерпретації даних, а також методів педагогічного дизайну дослідницького середовища. Визначено їхні можливості у виявленні динаміки ціннісних орієнтацій, професійних смислів та світоглядних установок майбутніх учителів-філологів.

Ключові слова: ціннісний компонент, професійна підготовка вчителя-філолога, інноваційні методи дослідження, аксіологічний підхід, педагогічна освіта, професійні цінності.

Abstract. The article considers innovative methods of researching the value component of training a modern philologist teacher in the context of the transformation of the educational space and the strengthening of the axiological dimension of professional pedagogical education. The relevance of studying the value orientations of future teachers as a key factor in the formation of their professional identity, pedagogical culture and readiness for the implementation of humanistically oriented educational practice is substantiated. The potential of qualitative and mixed research methods is analyzed, in particular axiological modeling, reflective practices, narrative analysis, case method, digital tools for collecting and interpreting data, as well as methods of pedagogical design of the research environment. Their capabilities in identifying the dynamics of value orientations, professional meanings and worldviews of future philologist teachers are determined.

Keywords: value component, professional training of a philologist teacher, innovative research methods, axiological approach, pedagogical education, professional values.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний етап розвитку педагогічної освіти характеризується глибокими трансформаційними процесами, пов'язаними з переосмисленням цілей, змісту та результатів професійної підготовки майбутніх учителів. У центрі цих змін перебуває особистість педагога як носія професійних, культурних і соціальних цінностей, що визначають характер його педагогічної діяльності, стиль взаємодії з учнями та здатність до відповідального освітнього вибору. Особливої ваги

[Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

набуває ціннісний компонент підготовки вчителя-філолога, оскільки його професійна діяльність безпосередньо пов'язана з формуванням світоглядних орієнтирів, мовно-культурної ідентичності та гуманістичних засад особистості здобувачів освіти.

Водночас традиційні підходи до дослідження професійної підготовки педагогів переважно зосереджені на когнітивних і діяльнісних аспектах, тоді як аксіологічний вимір часто залишається недостатньо концептуалізованим і методично опрацьованим. Складність вивчення цінностей, їх динамічний, суб'єктивний і контекстуально зумовлений характер потребують застосування нових, більш чутливих до смислових і рефлексивних процесів дослідницьких інструментів. У зв'язку з цим постає наукова проблема пошуку та обґрунтування інноваційних методів дослідження, які б забезпечували цілісне, глибоке й достовірне вивчення ціннісного компоненту професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога.

Актуальність теми зумовлена необхідністю підготовки педагога нового типу – рефлексивного, ціннісно свідомого, здатного до відповідального професійного вибору, міжкультурного діалогу та гуманістично орієнтованої освітньої взаємодії. Освітні реформи, зростання ролі особистісно орієнтованого навчання, інтеграція національної освіти у світовий освітній простір, а також суспільний запит на формування демократичних і гуманістичних цінностей актуалізують потребу в науково обґрунтованих підходах до дослідження аксіологічних засад професійного становлення педагога.

Отже, розроблення та впровадження інноваційних методів дослідження ціннісного компоненту підготовки сучасного вчителя-філолога є важливим науковим і практичним завданням, від розв'язання якого залежить ефективність модернізації педагогічної освіти та якість формування професійної культури майбутніх фахівців.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження ціннісного компоненту професійної підготовки сучасного вчителя-філолога є наукові розвідки у галузі педагогічної аксіології, психології особистості та теорії професійної освіти.

Концептуальні засади вивчення природи цінностей і механізмів їх формування розроблено в працях класиків аксіологічної та гуманістичної психології. Зокрема, у дослідженнях В. Кременя обґрунтовано структуру ціннісних орієнтацій особистості та запропоновано їх типологію як систему відносно стійких переконань. Теорія базових людських цінностей О. Сухомлинська дозволяє аналізувати універсальні мотиваційні орієнтири людини та їхню ієрархічну організацію, що є важливим для дослідження професійних пріоритетів майбутніх педагогів.

Гуманістичний вимір професійного становлення особистості розкрито у працях Н. Ничкало, яка пов'язує розвиток ціннісної сфери з процесами самоактуалізації, а також І. Бех, який обґрунтував значення особистісного досвіду, рефлексії та внутрішньої мотивації у формуванні ціннісних установок.

Важливими для розуміння соціокультурної зумовленості розвитку особистості та її смислових орієнтацій є положення культурно-історичної теорії Лев Виготський, відповідно до яких становлення цінностей відбувається у процесі соціальної взаємодії та інтеріоризації культурного досвіду.

У вітчизняній педагогічній науці аксіологічні засади освіти ґрунтовно розроблено у працях С. Сисоевої, яка досліджувала духовно-ціннісний розвиток особистості в освітньому процесі та обґрунтовувала особистісно орієнтовану парадигму виховання. Ідеї гуманістичної педагогіки та ціннісної спрямованості навчання знайшли відображення у

науковій спадщині В. Сухомлинський, який розглядав виховання як процес формування моральних і духовних орієнтирів особистості. Теоретичні підходи до розвитку педагогічної культури та професійних цінностей учителя обґрунтовано у працях Іван Зязюн, де акцентовано на аксіологічній природі педагогічної майстерності.

Проблеми професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема гуманітарного профілю, та формування їхньої ціннісної сфери розглядаються у сучасних педагогічних дослідженнях, присвячених особистісно орієнтованій освіті, компетентнісному підходу, рефлексивному навчанню та розвитку професійної ідентичності педагога. У цих працях обґрунтовується взаємозв'язок професійних знань, педагогічної культури та системи ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя.

Водночас аналіз наукової літератури засвідчує, що, попри значний обсяг досліджень, присвячених сутності цінностей, їх формуванню та ролі у професійному становленні педагога, питання інноваційних методів дослідження ціннісного компоненту підготовки вчителя-філолога залишаються недостатньо розробленими. Зокрема, потребують подальшого наукового обґрунтування підходи до комплексної діагностики, інтерпретації та моніторингу динаміки ціннісних орієнтацій у процесі професійної підготовки, що й зумовлює необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та характеристиці інноваційних методів дослідження ціннісного компоненту підготовки сучасного вчителя-філолога, а також визначенні їхнього потенціалу для вивчення динаміки ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів у процесі професійного становлення.

Відповідно до поставленої мети визначено такі **завдання** дослідження:

1. Проаналізувати наукові підходи до розуміння сутності ціннісного компоненту професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога.
2. З'ясувати теоретико-методологічні засади дослідження ціннісних орієнтацій особистості у педагогічній освіті.
3. Охарактеризувати сучасні інноваційні методи дослідження ціннісної сфери майбутніх учителів, визначити їх особливості та дослідницькі можливості.
4. Обґрунтувати доцільність інтеграції якісних, кількісних і змішаних дослідницьких стратегій у вивченні ціннісного компоненту професійної підготовки.
5. Визначити перспективи використання інноваційного методичного інструментарію для діагностики та моніторингу сформованості ціннісних орієнтацій майбутніх учителів-філологів.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах трансформації педагогічної освіти ціннісний компонент професійної підготовки майбутнього вчителя-філолога набуває статусу системоутворювального чинника, що визначає спрямованість професійного становлення особистості, характер педагогічної взаємодії та зміст освітньої діяльності [1]. Його формування і розвиток відбуваються у складному взаємозв'язку когнітивних, емоційно-мотиваційних і поведінкових процесів, що зумовлює необхідність застосування комплексних, багатовимірних дослідницьких підходів [2; 3].

Ціннісний компонент професійної підготовки вчителя-філолога доцільно розглядати як інтегративну систему, що охоплює професійно-педагогічні, гуманістичні, культурні, мовні та світоглядні орієнтації, які визначають ставлення майбутнього фахівця до професії, учнів, освітнього процесу та власного професійного розвитку [1; 3]. Такий підхід

передбачає вивчення не лише декларативного рівня цінностей, а й їх реального функціонування у поведінкових моделях, педагогічних рішеннях і рефлексивних практиках здобувачів освіти [4].

З огляду на складність і багатовимірність ціннісної сфери особистості, традиційні методи її дослідження, що ґрунтуються переважно на стандартизованих опитувальниках або формалізованих діагностичних процедурах, не завжди дозволяють виявити глибинні смислові структури, індивідуальні інтерпретації та динаміку змін у системі ціннісних орієнтацій [5]. Саме тому сучасні наукові пошуки спрямовані на розширення методичного інструментарію шляхом інтеграції якісних, кількісних і змішаних дослідницьких стратегій [6].

Одним із перспективних напрямів є застосування рефлексивно-аналітичних методів, що передбачають залучення здобувачів освіти до усвідомлення та інтерпретації власного ціннісного досвіду [1; 5]. До них належать рефлексивні щоденники, есе, самозвіти, портфоліо професійного розвитку, а також методи педагогічної самопрезентації. Такі інструменти дозволяють фіксувати індивідуальні смисли, професійні наміри, мотиваційні орієнтації та особистісні пріоритети, що формуються у процесі навчання.

Важливе місце посідають нарративні методи дослідження, спрямовані на аналіз індивідуальних освітніх історій, життєвих стратегій і досвіду професійного становлення. Вивчення нарративів дає змогу дослідити, як майбутні вчителі осмислюють власну професійну ідентичність, які цінності вважають визначальними та як вони інтерпретують освітній досвід у контексті особистісного розвитку [3].

Ефективним інструментом вивчення ціннісних орієнтацій є кейс-метод, що передбачає аналіз педагогічних ситуацій, які потребують ціннісного вибору. Дослідження способів розв'язання таких ситуацій дозволяє виявити ієрархію цінностей, рівень сформованості професійно-етичних орієнтацій, готовність до відповідального прийняття педагогічних рішень [4; 6].

У межах інноваційних дослідницьких підходів активно використовуються також методи аксіологічного моделювання, які дають змогу конструювати ідеальні або бажані моделі професійних цінностей та зіставляти їх із реальними ціннісними орієнтаціями здобувачів освіти. Такий підхід сприяє виявленню розбіжностей між нормативними вимогами професії та індивідуальними ціннісними установками майбутніх педагогів.

Суттєвий потенціал для дослідження ціннісного компоненту підготовки вчителя-філолога мають цифрові інструменти збору й аналізу даних. Онлайн-опитування, інтерактивні діагностичні платформи, цифрові портфоліо, а також контент-аналіз освітніх продуктів студентів розширюють можливості фіксації змін у ціннісній сфері та дозволяють здійснювати довготривалий моніторинг її розвитку.

Особливу значущість має інтеграція змішаних методів дослідження, що поєднують кількісні вимірювання з якісним аналізом індивідуального досвіду. Такий підхід забезпечує більш повне й об'єктивне розуміння структури ціннісних орієнтацій, дозволяє зіставляти статистично зафіксовані тенденції з глибинними смисловими інтерпретаціями та відстежувати динаміку змін у процесі професійної підготовки [6].

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що ціннісний компонент професійної підготовки сучасного вчителя-філолога є складним інтегративним утворенням, яке визначає спрямованість професійного становлення особистості, характер педагогічної взаємодії та якість реалізації освітньої діяльності. Його формування пов'язане

не лише з засвоєнням професійних знань і вмінь, а й з розвитком системи особистісних смислів, світоглядних орієнтацій і професійно значущих цінностей.

Обґрунтовано, що традиційні підходи до дослідження ціннісної сфери майбутніх педагогів не забезпечують достатньої глибини її вивчення, оскільки переважно фіксують декларативний рівень цінностей і не відображають їх динамічної, контекстуально зумовленої природи. Це зумовлює необхідність застосування інноваційних дослідницьких стратегій, орієнтованих на комплексне вивчення внутрішніх смислових структур особистості, її рефлексивного досвіду та поведінкових проявів.

Визначено, що використання рефлексивно-аналітичних, наративних, ситуаційно-моделювальних, цифрових та змішаних методів дослідження розширює можливості діагностики ціннісного компоненту професійної підготовки, забезпечує багатовимірність аналізу та дозволяє здійснювати моніторинг динаміки ціннісних орієнтацій у процесі професійного становлення майбутніх учителів-філологів. Інтеграція різних методичних підходів сприяє підвищенню достовірності результатів дослідження та створює підґрунтя для науково обґрунтованого проєктування аксіологічно орієнтованого освітнього середовища.

Отже, інноваційні методи дослідження ціннісного компоненту підготовки сучасного вчителя-філолога виступають важливим інструментом осмислення процесів професійного становлення педагога та вдосконалення змісту і технологій педагогічної освіти. Їх застосування забезпечує більш глибоке розуміння механізмів формування професійних цінностей та сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців.

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язані з розробленням комплексних діагностичних моделей оцінювання сформованості ціннісного компоненту професійної підготовки майбутніх учителів-філологів, створенням валідних інструментів моніторингу його розвитку в освітньому процесі, а також із проведенням емпіричних досліджень ефективності інноваційних методів у різних освітніх контекстах. Актуальним напрямом подальших досліджень є також вивчення впливу цифрового освітнього середовища на трансформацію професійних цінностей майбутніх педагогів, розроблення технологій формування аксіологічної компетентності та інтеграція ціннісного виміру в систему професійної підготовки вчителя.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2 кн. Кн. 1 : Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. Київ : Либідь, 2012. 344 с. URL: <https://surl.li/wddoms>
2. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освіті : монографія. 2-ге вид., доповн. Київ : Педагогічна думка, 2011. 520 с. URL: <http://library.hneu.edu.ua/storage/new-arrivals-books/March2021/kremen.pdf>
3. Ничкало Н. Г. Професійна освіта в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів : монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 125 с. URL: <https://surl.li/cklwmx>
4. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів : метод. посіб. Київ : Освіта, 2018. 112 с. URL: <https://surl.li/xxikeu>
5. Сисоєва С. О. Теорія і практика вищої освіти : навч. посіб. Київ : ВД «Едельвейс», 2016. 300 с.
6. Сухомлинська О. В. Педагогічні ідеї і цінності в сучасному освітньому просторі : монографія. Київ : Самміт-Книга, 2012. 368 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/istoruk_ped_almanax/2012/2012_1_12.pdf

Наукове видання

Методологія сучасних наукових досліджень

Збірник наукових праць
учасників XXII Міжнародної науково-практичної конференції
(26–27 лютого 2026 р., м. Харків)

Електронне видання

Відповідальний за випуск: Катерина ЮР'ЄВА

**Відповідальність за зміст публікацій, достовірність інформації
і даних, коректність цитування та посилань, дотримання норм
академічної доброчесності несуть автори**

Ум. друк. арк. 65,25

Електронне видання

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002

Україна, 61002, Харків
вул. Алчевських, 29

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень науковців, викладачів, учителів, вихователів, докторантів, здобувачів третього (освітньо-наукового), другого (магістерського) і першого (бакалаврського) рівнів вищої освіти, здобувачів загальної середньої освіти – учасників **XXII Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень»** (Харків, 26–27 лютого 2026 р.) з України, Бразилії, Грузії, Данії, Канади, Китайської Народної Республіки, Литви, Німеччини, Польщі.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти і в теоретичних наукових дослідженнях.